

Vergaderjaar 2006–2007

30 870

Subsidiariteitstoets van het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Europees Technologie-Instituut (COM(2006) 604 definitief/2)

D

BRIEF VAN DE COMMISSIE WETENSCHAPSBELEID EN HOGER ONDERWIJS VAN DE EERSTE KAMER

Aan de Voorzitter van de Tijdelijke Commissie Subsidiariteitstoets

Den Haag, 22 november 2006

Geachte heer Van Dijk,

In uw brief van 31 oktober jl. vraagt u de commissie Wetenschapsbeleid en Hoger Onderwijs van de Eerste Kamer der Staten-Generaal om uiterlijk 22 november 2006 een gemotiveerd advies uit te brengen over de vraag of het voorstel van de Europese Commissie voor een *verordening tot oprichting van een Europees Instituut voor Technologie*¹ al dan niet voldoet aan het subsidiariteitsbeginsel. De commissie heeft zich in een aantal opeenvolgende vergaderingen over het voorstel beraden en is tot het volgende advies gekomen.

Allereerst dient te worden vastgesteld dat de commissie met gemengde gevoelens van het voorstel kennis heeft genomen. Hoewel het belang van een flinke impuls voor de Europese innovatiekracht en het bijbehorende Lissabonproces wordt onderschreven, vragen de leden zich af of de oprichting van een Europees Instituut voor Technologie (EIT) daadwerkelijk een oplossing voor de door de Europese Commissie geconstateerde problemen zal zijn. Het streven tot actie is op zich prijzenswaardig, al bestaat de vrees dat het EIT zal verworden tot een bureaucratische moloch. De Europese Commissie draagt in (de toelichting op) het voorstel onvoldoende argumenten aan om deze vrees weg te nemen.

De hierboven uitgesproken zorgen hebben met name betrekking op de subsidiariteit van het voorstel. Vooraleer aan de subsidiariteitstoets kan worden toegekomen, zo stelt u in uw brief, dient echter te worden nagegaan of er een bevoegdheid bestaat voor de Gemeenschap om het EIT op te richten. De vaste commissie is van mening dat dit niet zonder meer het geval is.

Blijkens de aanhef van de ontwerpverordening heeft de Europese Commissie als rechtsbasis gekozen voor artikel 157 lid 3 EG-Verdrag. Genoemd artikel valt onder het hoofdstuk «Industrie» en stelt de Gemeen-

¹ COM(2006)604.

schap in staat om maatregelen te nemen om de doelstellingen genoemd in artikel 157 lid 1 EG-Verdrag te realiseren, al dan niet ter ondersteuning van activiteiten die worden ondernomen door de lidstaten. Het gaat om vier doelstellingen:

1. de aanpassing van de industrie aan structurele wijzigingen (...) bespoedigen;
2. een gunstig klimaat voor het ontplooiën van initiatieven en voor de ontwikkeling van ondernemingen in de gehele Gemeenschap, met name van het midden- en kleinbedrijf, (...) bevorderen;
3. een gunstig klimaat voor de samenwerking tussen ondernemingen (...) bevorderen;
4. een betere benutting van het industriële potentieel van het beleid inzake innovatie, onderzoek en technologische ontwikkeling (...) stimuleren.

Voor het onderhavige voorstel lijkt met name doelstelling vier van toepassing te zijn. Het EIT heeft immers als hoofdtaak om de drie zijden van de kennisdriehoek (onderzoek, onderwijs en innovatie) met elkaar te verenigen. Het instituut zal naar verwachting op termijn tevens kunnen bijdragen aan de realisering van de overige drie doelstellingen van lid 1. Voor het onderzoeks- en innovatiegedeelte lijkt daarom voldoende rechtsbasis aanwezig te zijn.

De commissie heeft meer moeite met de beoogde onderwijstaken van het EIT. De Europese Commissie wil blijkens de ontwerpverordening dat het EIT onderwijs zal verzorgen op master- en doctoraalniveau en bovendien de mogelijkheid zal krijgen om diploma's en graden uit te reiken. Artikel 149 EG-Verdrag bepaalt echter dat de primaire verantwoordelijkheid voor de inrichting van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel is voorbehouden aan de lidstaten. Harmonisatie van onder meer de wettelijke bepalingen inzake het onderwijs wordt door lid 4 uitdrukkelijk uitgesloten. Dit lid impliceert daardoor dat de Gemeenschap geen bevoegdheid toekomt tot het verlenen van graden.

De vaste commissie sluit zich ten aanzien van dit punt aan bij het door de Nederlandse regering in het BNC-fiche bij de tweede EIT-mededeling¹ verwoorde standpunt dat de graden zouden moeten worden verleend door de onderwijsinstellingen die participeren in de zogeheten kennis- en innovatiegemeenschappen (KIG). Deze zouden eventueel tevens kunnen worden voorzien van een EIT-label. Artikel 6 van de ontwerpverordening biedt hiertoe naar het oordeel van de commissie overigens de ruimte.

Wat nadrukkelijk wel wordt toegestaan door artikel 149 EG is het aanmoedigen van de samenwerking tussen lidstaten bij de ontwikkeling van hoogwaardig onderwijs, onder meer door de samenwerking tussen onderwijsinstellingen te bevorderen. De opzet van de KIG's, zoals deze de Europese Commissie voorstaat, zou dan ook onder deze bepaling geschaard kunnen worden. Gezien het feit dat in de ontwerpverordening iedere verwijzing naar artikel 149 EG ontbreekt, zou er wellicht bij de Europese Commissie op kunnen worden aangedrongen om de rechtsbasis op dit punt aan te vullen.

Hoewel de commissie zich door de voorliggende ontwerpverordening nog niet overtuigd weet ten aanzien van de bevoegdheid van de Gemeenschap tot het oprichten van het EIT, heeft zij gemeend ook aandacht te moeten besteden aan de subsidiariteits- en proportionaliteitsvraag. Naar het oordeel van de commissie zijn deze in het voorliggende voorstel nauw met elkaar verbonden. Ten eerste ligt er de vraag of het nodig is een dergelijk initiatief op Europees niveau te ontplooiën (subsidiariteit).

¹ Kamerstuk 22 112, 460 [10].

Vervolgens dient te worden beantwoord of het voorstel niet verder gaat dan strikt noodzakelijk is om de beoogde doelstellingen te realiseren.

De commissie WHO kan zich goed voorstellen dat de hoofddoelstelling van het EIT, te weten de integratie van onderzoek, onderwijs en innovatie, ook door (een betere benutting van bestaande) samenwerkingsverbanden tussen onderzoeks- en onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven kan worden verwezenlijkt. Aan deze optie wordt de voorkeur gegeven boven het optuigen van een nieuwe organisatie.

Een volgend punt van zorg is de financiering van het Instituut. De Europese Commissie verwacht dat het EIT in de periode 2008–2013 ongeveer € 2,4 miljard nodig zal hebben, waarvan slechts een klein gedeelte (€ 308 miljoen) uit de Europese algemene middelen zal worden bekostigd. De overige financiële middelen zullen uit andere bronnen moeten worden betrokken. Gaat dit dan niet ten koste van andere initiatieven ter ondersteuning van de kenniseconomie en innovatiekracht, zo vragen de leden zich af. Voorts wordt uit de ontwerpverordening, de bijbehorende toelichting en het impact assessment geenszins duidelijk in hoeverre er garanties zijn dat daadwerkelijk € 2,4 miljard beschikbaar zal zijn, welk deel van dat bedrag door het EIT wordt toebedeeld aan de KIG's en voor welk deel de KIG's zelfbedruipend zullen moeten zijn.

Concluderend stellen de leden van de commissie Wetenschapsbeleid en Hoger Onderwijs van de Eerste Kamer der Staten-Generaal dat:

1. de rechtsgrondslag van de ontwerpverordening door de Europese Commissie onvoldoende is uitgewerkt en niet volstaat voor de oprichting van een Europees Instituut voor Technologie, dat zich bezig zal houden met én onderzoek én onderwijs én innovatie;
2. er grote twijfels bestaan ten aanzien van de subsidiariteit van het voorstel, meer bepaald daar waar het gaat om de meerwaarde van een Europees Instituut voor Technologie ten opzichte van eigenstandige samenwerkingsverbanden tussen onderzoeks- en onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven;
3. de vrees bestaat dat een Europees Instituut voor Technologie zoals dat de Europese Commissie nu voor ogen staat zal verworden tot een bureaucratische moloch, waarbij het bovendien nog maar de vraag is of het Instituut voldoende financiële middelen ter beschikking zullen staan.

De commissie verzoekt daarom de Tijdelijke Commissie Subsidiariteitstoets bovengenoemde bezwaren over te brengen aan de Europese instellingen en de Nederlandse regering.

Hoogachtend,

De griffier van de commissie,
E. C. Janssen